

סככה מקובלת לעומת גדרה (קוראל)

(בעקבות רשימתם של ד"ר ע. ברמן וא. ברזילי)¹

האמהות של עדר הבשר, מגודרות בגדר חשמלית, המקיפה גבעה שלמה. בתוך גדרה זו הותקנו ציוד למי־שתיה ואיבוסים להאבסת הבקר. בתוך הגדר הזאת משוכנות הפרות ברוב ימות השנה, כשהעדר נמצא בבית ואינו יוצא למרעה.

בתוך הגדר הזאת ממליטות האמהות. הבקר בקוראל זה חשוף לאקלים ולפי הסתכלותי עומד יפה בכך. קוראלים דומים קיימים בשטחי המרעה השונים של עדרי הבשר, והבקר מוחזק בו בעיקר בלילה ומובא אליו במשך היום לשתיה ולהאבסת כמויות מזון קטנות להשלמת מנת המזון אחר הרעה.

כשמדובר בקוראל לעדר חלב או לעדר בשר שאינו יוצא למרעה, הכוונה היא שוב לגידור בעיקר. גם בו קיימים מיתקנים להאבסה ולמים. טיפוס זה של מבנים, שאין בו כל הגנה מפני השמש, הרוח והגשם נמצא בשימוש בקנה־מידה רחב בקליפורניה, ולפי הסתכלותי מתקבלים ממנו תוצאות טובות.

אם הבינותי נכון (ולצערי המאמר שפורסם על ידי ע. ברמן וא. ברזילי הותיר מקום לא־הבנות רבות), מגמתם של שני המחברים היתה להשוות את אקלים הסככה הדר־שיפועית לזה שבגדרה בעמק בית־שאן.

המאמר פותח בתיאור השוני בין שני המבנים ובו נאמר: „עקרונית נבדל הקוראל מן הסככה בהפרדה בין רצועת האביסה לבין מקום הרביצה, ברצועת אביסה גלויה לשמש ולגשם, ובשטח המוקצב לכל פרה. בשל כך נמצא רובו של הפרש גלוי לשמש ולרוח והתצרוכת בחומר ריפוד מועטה ביותר“.

הגדרה זאת נכונה ביסודה, אבל לוקה בחסר. התרגום המדויק של „קוראל“ הוא „גדרה“ לבקר, ותו לא. הקוראל המקורי מקובל בארץ בעדרי בשר. ידוע לי, שבקיבוץ להב מחזיקים את כל

¹ ראה „השדה“, חוברת א' כרך מ"ו.

גדרה לעדר הבשר בחולה

אם לחזור לנושא שלנו, שהוא — הסככה והקוראל, נשאר רק לקבוע, שגם לסככה וגם לקוראל אפשר להתאים סוגים שונים של גגות, הנבדלים ברוחב, באורך ובגובה.

ד"ר ע. ברמן וא. ברזילי עשו משגה נוסף. לפי דבריהם, מדידות טמפרטורת האויר בוצעו בגובה של 40 ס"מ, הן מתחת גג הסככה והן מתחת גג הקוראל; והרי אין למדידות אלה כל משמעות לגבי הבקר, המשוכן בשני המבנים בכפר-רופין. בסככה יש לבצע את המדידה על פני הרפד, כי הפרה רובצת על רפד עמוק, שכידוע פולט חום. למען הדיוק רצוי להתחיל במדידות 10 ס"מ לפחות מתחת לפני הריפוד, בתוך הובל. מדידות מסוג זה עשויות להוכיח שעומס החום שסופגת פרה בסככה עם רפד עמוק, בתנאים המקובלים, יהיה הרבה יותר גדול מזה שמסתבר מהמדידות שבוצעו ע"ד ד"ר ע. ברמן וברזילי.

בסיכום דברי אצייק, שהמדידות שבוצעו ע"י ע. ברמן וא. ברזילי אינן מאפשרות כל השוואה שהיא בין סככה מקובלת לבין קוראל. יש חשיבות רבה יותר לרשימה שפורסמה ע"י משה כץ², המתבססת על ניסיון מעשי בקבוצת שלוחות, ובה צויין שבריאות העדר ששוכן בקוראל היתה טובה מאוד. תנובת החלב גדלה ב־350 ק"ג חלב והסתכמה בלמעלה מ־7000 ק"ג חלב לפרה. המצב הגופני של הפרות הוא טוב מאוד ועורן של אלו המשוכנות בקוראל מבריק יותר מאשר של כל יתר הבהמות שבמשק. נותר רק להוסיף שבקוראל נזקקו לכמות אפסית של רפד בתקופה קצרה יחסית בחורף והעבודה בקוראל קלה ונוחה יותר מאשר בסככה.

משה כץ, שעקב אחר הפרות בקוראל במשך שנתיים, ראה אותן וחלב אותן בקיץ ובחורף, עומד לבנות קוראל נוסף. גם בוקרי כפר-רופין עומדים לפני הקמת קוראל נוסף על אף השגיאות שנעשו בבנין הקוראל הראשון.

לניסיון הקצר של שני המשקים יש ערך מעשי, וחשוב שמשקים נוספים ילמדו ממנו.

יוחנן האוזמן

עדרים המחזקים כך בקלפורניה בתנאי אקלים דומים לשלנו מניבים בשתי חליבות אף 7500 ק"ג חלב. מיותר להזכיר שאין צורך בחומרי ריפוד בשיטה זאת של אחזקת בקר. הסככה המרובלת בארץ שונה בהחלט מהקוראל. הסככה והמבנה, מוגן בקיר, או בגידור אחר, ובו נמצא הבקר במשך רוב שעות היום והלילה. במשקים מסוימים כלוא הבקר בחורף בימי הגשם במשך כל שעות היום.

הפרה אוכלת ושותה מים בסככה. כדי לספוג את ההפרשות יש צורך ברפד, או שדרושות מפצמות או רצפות-סורג. דרכן מורחקים חומרי הפרש ומאוחסנים בבור מתחת לסככה. ההבדל הנוסף בין שתי השיטות הוא בגודל החצר. בשיטת הסככה מקצים לכל פרה 20 מ"ר מבנה וחצר מגודרים; בשיטת הקוראל — 40 מ"ר גג וחצר מגודרים. בקוראל נמצא הבקר, הן בחורף והן בקיץ, ברוב שעות היום, בלי הגנה ע"י גג או קירות; בסככה נמצא הבקר ברוב ימות השנה מתחת לגג, דבר המחייב שימוש רב ברפד או בסידורים אחרים.

המחברים הנ"ל, בבצעם מדידות החום מתחת לשני גגות (שמשום-מה אחד מהם נקרא קוראל והשני נקרא סככה) לא ערכו למעשה שום השוואה בין שיטת הסככה לשיטת הקוראל. ומאחר שלא פורסמו על ידם נתונים על רוחב, אורך וגובה של שני הגגות, בהם בוצעו מדידות החום לשם השוואה, הריני רשאי להניח שגג רחב יותר מע"י ניק הגנה רבה יותר מפני הקרינה הישירה והעקיפה של השמש ובוה מאשרים שני המחברים באופן מדעי ומדויק עובדה שידועה לכל, ללא כל חקירה.

ועוד דבר: מאחר שיש להניח כי קיימים גגות נוספים בכפר-רופין. כגון — גגות של מתבנים, לולים, סככות לירקות ועוד, הרי היה באפשרותם של שני המחברים להמשיך במדידות תחת גגות נוספים אלה כדי שנדע ביתר דיוק איזהו הגג היעיל יותר בהגנה מפני השמש והגשם וכמה הגנה נוספת נותן כל מטר נוסף של גג. הנתון הזה חשוב לכל מתכנן מבנים, הן משקיים והן לצרכי שיכון.

² ראה "השדה", חוברת ג', כרך מ"ו.